

alebo inovercov. Tak za bývalej Slovenskej republiky - i napriek zákazu štátnych orgánov - vydali dňa 8. marca 1943 spoločný pastiersky list o otázke židovstva, v ktorom zdôraznili: „Vedomí svojej zodpovednosti pred Bohom a svoje povinnosti chrániť prirodzené zjavené normy Božie, musíme pozdvihnúť svoj rozhodný a varovný hlas proti opatreniam, ktorými sa masovo, bez náležitého zistenia viny každého jednotlivca, postihujú naši spoluveriaci a iní naši spoluobčania na ich osobnej a majetkovej slobode“. Ďalej: „Chrániť navonok tieto prirodzenoprávne normy má za povinnosť i štátna moc, a i ona má sa podľa nich spravovať“. „Lebo nikto nesmie byť trestaný pre chovanie, ktoré neporušilo právoplatnú trestnú normu a ktorého trestnosť nebola už vopred zákonom alebo zákonitou normou určená“. Tento náš spoločný pastiersky list stretol sa vtedy s veľkou sympatiou čl.(československej) vlády v Londýne i celého civilizovaného sveta. A keď štátna politická moc za minulého režimu pre politické presvedčenie zaisťovala, zatvárala a týrala našich spoluobčanov, niekoľkokrát osobne i písomne zakročili biskupi i duchovní v záujme týchto kruto postihnutých, bez ohľadu na ich náboženské vyznanie. Nuž i tu platí zásada: Quod uni uistum, alteri aequum.

Pri osobnej návšteve na Predsedníctve SNR v Bratislave zástupcovia Cirkvi katolíckej na Slovensku vyjadrili v mene svojom, katolíckeho duchovenstva a veriacich úprimnú radosť nad obnovením demokratickej ČSR, ponúkli všetky svoje sily pre úprimnú spoluprácu pri usporiadaní našej drahej vlasti. Ďaleko je od nás myšlienka, aby sa najmä teraz, keď znovuvýstavba štátu potrebuje každý výkon, vyvolával dajaký kultúrny boj, lebo však tento priniesol by len škody pre náš národ. Teraz znova opakujem, že chceme sa zo všetkých síl zúčastniť tejto spolupráce a v tomto zmysle dali všetci biskupi Slovenska aj pokyny pre svojich podriadených duchovných. No, táto spolupráca musí byť aj zo strany vedenia štátu lojálna a musí ozajstne, skutkami rešpektovať slobodu Cirkvi a jej práva. Bude patriť k faktom dejinného významu, keď sa táto úprimná obojstranná spolupráca Cirkvi a štátu teraz, na veľkom prelome dejín, u nás lojálne uskutoční.

S výrazom úcty

Dr. Karol Kmeťko v. r.

arcibiskup

predseda bisk.(upských) konferencií.

Archív Kancelárie prezidenta Českej republiky, sign. D 14078/47/C.

Dokument č. 17

Obežník ústredného sekretariátu DS č. 3 z roku 1945 o organizovaní Jednotného zväzu slovenských roľníkov.

Číslo: 22/1945/dôv. V Bratislave 2. augusta 1945.

Vec: Utvorenie miestnych skupín

Jednotného zväzu slovenských

roľníkov

Neposielat' poštou!

Prísne dôverné!

O b e ž n í k č. 3/1945/pol.

Všetkým okresným sekretariátom Demokratickej strany na Slovensku!

Národný front - strana demokratická a komunistická - dohodli sa na vybudovaní Jednotného zväzu slovenských roľníkov. Tento zväz je organizáciou nepolitickou, čisto roľníckou, stavovskou. Za tým cieľom ustanovený bol prípravný výbor, v ktorom majú obidve strany paritné zastúpenie. Úkolom tohto prípravného výboru je učiniť potrebné opatrenie na utvorenie miestnych skupín Jednotného zväzu slovenských roľníkov.

Prípravný výbor JZSR, ktorý má úradné miestnosti v budove Roľníckej komory, Križkova ul. č. 7, rozpošle v týchto dňoch na okresné národné výbory - správne komisie, poprípade miestne národné výbory, komisárov - plagáty, letáky, členské prihlášky a smernice na utvorenie miestnych skupín JZSR, kto môže voliť a byť volený do miestnych skupín JZSR a ako majú byť prevedené voľby.

Na toto Vás upozorňujeme s tým, aby ste venovali čo najväčšiu pozornosť utvoreniu miestnych skupín JZSR.

Je bezpodmienečne treba, aby ste o tom upovedomili všetky miestne organizácie DS v obvode Vašej pôsobnosti a v obciach, v ktorých prípadne ešte neboli založené miestne organizácie našej strany, dajte sa do styku so spoľahlivým roľníkom zmýšľajúcim demokraticky - v našom smere - a upovedomte ich o tomto (dôvernici).

Zariadte a vyviňte čo možno najväčšiu propagáciu, aby v každej obci všetci roľníci hlásili sa za členov a zúčastnili sa volieb do miestnych skupín JZSR. Za člena miestnych skupín JZSR môžu sa hlásiť roľníci či sú už organizovaní v politickej strane našej alebo komunistickej a môžu sa hlásiť aj roľníci, ktorí sú bezpartajní.

Podľa smerníc vydaných prípravným výborom JZSR v Bratislave volia funkcionárov do miestnych skupín, predseda, podpredseda, tajomník, pokladník, 3 - 7 členovia výboru a 2 - 3 delegáti na okresný zjazd JZSR, na žiadosť nadpolovičnej väčšiny prítomných roľníkov zidených k voľbe, môžu byť prevedené tajné voľby. Ináč budú voľby verejné. Z tej príčiny je potrebné, aby všetci naši príslušníci strany - roľníci, prihlásili sa za členov JZSR. Treba trvať na tajných voľbách.

Miestna skupina JZSR v každej obci pri svojom utvorení volí dvoch až troch delegátov na okresný zjazd. Toto je najdôležitejším aktom volieb. Preto snažte sa, aby za delegátov na okresný zjazd volení boli ľudia štátne a národne spoľahliví, pričom majte na zreteli, aby boli príslušníkmi našej strany, po prípade bezpartajní, ktorí zmýšľaním sú našej strane blízky. Pri voľbe delegátov na okresný zjazd nie je stanovené, že politické strany musia tu mať paritu v členstve delegátov a je celkom prípustné, aby títo delegáti na okresný zjazd boli len našimi straníkmi alebo sympatizujúcimi.

Pokiaľ pri prihlasovaní sa našich straníkov alebo roľníkov, bezpartajných s nami sympatizujúcich za členov do miestnej skupiny JZSR, stali by sa neprístojnosti, že by boli bezdôvodne z členstva vylučovaní a lebo pri voľbách vyskytli by sa prehmaty, je treba podať o tom hlásenie a odvolanie prípravnému výboru JZSR v Bratislave, Križkova ul. č. 7, pričom musí byť vylíčený skutkový stav a sťažnosť musí byť podpísaná dotknutými roľníkmi. O týchto sťažnostiach a odvolaniach je žiadúce, aby bol upovedomený aj Ústredný sekretariát DS.

Ukladáme čo najdôraznejšie okresným sekretariátom, aby otázke utvorenia miestnych skupín JZSR venovali tú najväčšiu pozornosť a aby v obciach cestou miestnych organizácií v našej

strane alebo bezpartajné s nami sympatizujúce, hlásilo sa všetko za členov miestnych skupín JZSR a potom hlavne, aby funkcionári miestnej skupiny boli volení z našich stránkov alebo bezpartajných s nami sympatizujúcich, hlavne však, aby za delegátov na okresný zjazd v obciach - miestnych skupinách JZSR - volení boli naši strániči prinajmenej v pomere, zodpovedajúcom nášmu členstvu a občianskemu zmýšľaniu roľníckeho obyvateľstva.

Po prevedení volieb funkcionárov do miestnych skupín JZSR a 2 - 3 delegátov na okresný zjazd JZSR, vydáme Vám pokyny, ako treba postupovať a na čo treba klásť váhu pri voľbe funkcionárov do okresných výborov JZSR a pri okresnej voľbe delegátov pre celoslovenský zjazd.

Dr. Jozef Kyselý v. r.

za generálneho tajomníka

Slovenský národný archív Bratislava, f. 403 - 97 - 2.

Dokument č. 18

Správa mjr. gšt. Jána Staneka z 9. augusta 1945 o situácii na Slovensku pre K. Šmidkeho.

Bratislava, dňa 9. augusta 1945

Slovutný pán predseda!

Prosím o prepáčenie, že si Vás, slovutný pán predseda, dovoľujem vyrušovať, ale dnešný stav vecí to vyžaduje. Keď som prišiel z cudziny do republiky, dovolil som si Vám poslať telegram, v ktorom som prejavil radosť na spoluprácu s Vami a taktiež pri poslednom rozhovore, kedy Ste mi, slovutný pán predseda prezradil, že som mnou a mojou účasťou v práci počítate pri budovaní Slovenska, a nádeje, ktoré vkladáte v moju osobu. nesklamem. Som Vám, slovutný pán predseda, oddaný dušou i telom, a pripravený obetovať pre lepšiu budúcnosť národa a vlasti všetko, čo mám.

Dovoľujem si predložiť Vám, slovutný pán predseda, moje poznatky a pozorovania, ktoré som získal behom tej krátkej doby, čo som na Slovensku a pevne verím, že moje informácie Vám poslúžia pri plnení Vášho dôležitého úkolu, ktorý Vám národ zveril. Uist'ujem Vás, že môj dopis, resp. informácie sú úprimné a nestranné. V tejto ťažkej dobe, slovutný pán predseda, počítajte so všetkými mojimi silami, ktoré chcem vynaložiť tak dnes, ako v minulosti.

Pomery a stav Slovenska sú veľmi ťažké a Slovensko sa podobá „sudu prachu“, ktorý hrozí v každú chvíľu vybuchnúť. Ľud je nespokojný a skutočne, dívam sa na to očami spravodajského dôstojníka, hrozí nová revolúcia a náznaky sú zreteľné. Mal som možnosť informovať sa u obyvateľstva všetkých vrstiev a spontánne sa prejavuje nedôvera vo vedení, kde vraj sú ľudia kompromitovaní a nevolení vôľou ľudu, jak to bolo všeobecne prehlasované a očakávané.

Moje poznatky zhrnujem nasledovne:

I. Pomery politické:

1. Nutnosť čistky v jednotlivých politických stranách, nakoľko v nich hľadajú azyl ľudia pochybnej povesti a politicky závadní /bývalí fašisti a nacisti/. Vedúci politických strán hľadajú jedine mandáty. Sú im prednejšie počty hlasov a mandáty, než blaho národa a lepši